

Wójcik Z. 1967 *Wyprawy speleologiczne Muzeum Ziemi do Szczeliny Chochołowskiej w Tatrach*. Pr. Muzeum Ziemi nr 11. Warszawa.

Ponadto wykorzystano publikacje speleologiczne zawarte w „*Taterniku*” nr 3/1973, 1 i 2/1974, 1/1975, 1 i 4/1976 oraz w „*Speleologii*” tom IV nr 1/1969, V nr 1—2/1970, VII nr 1—2/1972, VIII nr 2/1975, IX nr 1—2/1976.

III Szkoła Speleologiczna Łądek—Kletno—Brno

W dniach 1—15.02.1977 r. odbyły się zajęcia III Szkoły Speleologicznej Uniwersytetów Wrocławskiego i Śląskiego. Współorganizatorami Szkoły w Polsce byli: Urząd Wojewódzki w Wałbrzychu, Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi Oddział Dolnośląski we Wrocławiu oraz Sekcja Speleologiczna Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika w Krakowie, natomiast w Czechosłowacji Uniwersytet im. Palackiego w Ołomuńcu i Instytut Geograficzny Czechosłowackiej Akademii Nauk w Brnie. Na program Szkoły złożyły się trzy seminaria naukowe oraz czterodniowe zajęcia terenowe.

Oficjalne otwarcie Szkoły nastąpiło w dniu 5.02.77 w Łądku z udziałem władz wojewódzkich. Wykład inauguracyjny wygłosił prof. V. Panoš „*Kras wysp brytyjskich*”, po czym nastąpiło otwarcie wystawy fotograficznej ukazującej w pełni piękno szaty naciekowej Jaskini Niedźwiedziej w Kletnie. Godziny popołudniowe wypełniło posiedzenie Naukowego Komitetu Opiekuńczego Jaskini Niedźwiedziej pod przewodnictwem profesorów A. Jahna i S. Kozłowskiego, z udziałem władz wojewódzkich. Komitet ten jest organem, który koordynuje prace badawcze i udostępniające w jaskini.

W części seminaryjnej w dniach 6—8.02.77 r. uczestnicy wysłuchali dwunastu wykładów opartych o własny dorobek naukowy prelegentów oraz trzynastu komunikatów. Były one podzielone na trzy grupy tematyczne. W grupie pierwszej na temat praktycznego zastosowania badań krasowych, w części pierwszej wysłuchano następujących referatów: *Wybrane zagadnienia krasu powierzchniowego na terenie Anglii* (dr K. Paterson), *Kras dolomitowych skał w Tatrach* (doc. dr Z. Wójcik), *Kopalny kras dolnej kredy w środkowej Europie* (dr P. Bosak), *Jaskinie proglacialne, nowy typ genetyczny jaskiń* (dr J. Głazek, dr J. Rudnicki, mgr A. Szynkiewicz), *Stan opracowania polskiej bibliografii speleologicznej* (mgr J. Mikuszewski), *Problemy projektowania i eksploatacji jaskiń turystycznych na przykładzie jaskiń Niedźwiedziej i Raj* (doc. dr Z. Rubinowski, mgr W. Magiera), *Zmiany termiki w jaskini Niedźwiedziej w trakcie prac górniczych* (dr J. Kwiatkowski).

Podczas seminarium poświęconego hydrologii i hydrochemii obsza-

rów krasowych, któremu przewodniczył prof. R. Muxart z Francji, omówiono następujące zagadnienia: *Aktualna problematyka hydrochemiczna obszarów krasowych we Francji* (dr T. Muxart), *Problemy hydrochemiczne regionu krasowego Oxfordu* (dr K. Paterson), *Niektóre własności fizykochemiczne i dynamika wód krasowych w masywie Vercors — Prealpy francuskie* (doc. dr M. Pulina), *Rola termicznej konwekcji swobodnej przy kształtowaniu się sal w jaskiniach* (dr J. Rudnicki), *Speleoterapia w krasie północnomorawskim* (mgr M. Morawec), *Krasowe stanowisko fauny kręgowców w Mokrej koto Kłobucka* (A. Bednarczyk).

Trzeci dzień części seminaryjnej poświęcono praktycznemu zastosowaniu badań krasowych w okolicach Bełchatowa. Przedyskutowano tu następujące problemy: *Przejawy krasu na obszarze złoża Bełchatów stwierdzone w trakcie dokumentowania* (mgr J. Derkacz), *Budowa geologiczna i tektonika w rowie Kleszczowa i jego otoczeniu* (mgr L. Kossakowski), *Stan rozpoznania zjawisk krasowych w rejonie rowu Kleszczowa i jego otoczenia* (mgr A. Szykiewicz), *Niektóre aspekty zjawisk krasowych w Jurze Krakowsko-Wieluńskiej i rejonie Bełchatowa* (dr J. Głazek, dr J. Rudnicki), *Charakterystyka odwodnienia KWB Bełchatów ze szczególnym uwzględnieniem zjawisk krasowych w podłożu* (mgr K. Górecki), *Technologia eksploatacji złoża Bełchatów* (doc. dr Z. Kozłowski), *Wpływ zjawisk krasowych na warunki geologiczno-inżynierskie eksploatacji złoża Bełchatów* (doc. dr L. Kasza), *Prognozowania przepływów w górotworze spękanym i nawiedzonym krasem oraz wymagania stawiane w tych przypadkach modelom warunków hydrogeologicznych* (mgr L. Jagodzki), *Aktualne procesy hydrogeologiczne i hydrochemiczne w obszarach o budowie geologicznej zbliżonej do Bełchatowa* (doc. dr M. Pulina), *Eksploatacja zbiornika Przeczycze związana z geologicznymi warunkami jego posadowienia* (mgr H. Dubois, mgr R. Ryżak), *Zakres i organizacja badań naukowych w zakresie speleologii na Węgrzech* (K. Szekely). To ostatnie seminarium może być doskonałym przykładem konieczności współpracy przemysłu węgla brunatnego z badaczami zjawisk krasowych oraz korzyści, jakie z tej współpracy płyną.

Okres od 9 do 14.02.77 był przeznaczony na zajęcia terenowe w dolinie Kleśnicy, w obrębie masywu Szczelińca w Górach Stołowych oraz na obszarze Morawskiego Krasu. Uczestnicy zostali zapoznani przez doc. dr M. Pulinę i inż. W. Magierę ze stanem i etapem prac górniczych mających na celu turystyczne udostępnienie górnego piętra Jaskini Niedźwiedziej, tej jednej z najpiękniejszych polskich jaskiń. Z kolei prof. S. Kozłowski omówił obszar przyszłego rezerwatu przyrodniczego, który tęgie obejmował jaskinię wraz z fragmentem doliny Kleśnicy. Rezerwat ten będzie się znajdował w obrębie projektowanego Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego.

Na terenie Gór Stołowych w obrębie Szczelińca Wielkiego i Małego prof. prof. A. Jahn i dr Z. Pulinowa przedstawił zebra-ny problem powolnego, grawitacyjnego rozsuwania się olbrzymich bloków piaskowców kredowych. Proces ten jest rejestrowany przy pomocy precyzyjnych pomiarów geodezyjnych. Niewątpliwie duży wpływ na to zjawisko ma sufozja, powodująca wynoszenie cząstek piaszczystych i wymywanie spoiwa piaskowców przez wody krążące w obrębie całego masywu.

Na obszarze Krasu Morawskiego znajdującego się w pobliżu Brna, na północ od miasta, zajęcia terenowe były prowadzone przez prof. V. Panoša, dr J. Přibila i dr O. Stelcła. Zapoznali oni uczestników Szkoły z geologią i geomorfologią tego obszaru chronionego ze względów krajobrazowych jako tzw. *Chráněná krajina oblast Moravský kras*. Formy i zjawiska krasowe występują tu w silnie sfaldowanych wapieniach dewonu. Przepływające systemami podziemnymi rzeki spowodowały powstanie wielkich systemów jaskiniowych. Uczestnicy mieli możliwość zwiedzenia tylko niektórych z nich jak jaskinie: Macochy i Amatorską położone w północnej części Morawskiego Krasu. Podczas pobytu w Brnie uczestnicy Szkoły zapoznali się także z pracami geograficznymi prowadzonymi w Instytucie Geograficznym Czechosłowackiej Akademii Nauk.

Z krótkiego przedstawienia zakresu działalności III Szkoły Speleologicznej można ocenić jej program jako bogaty i interesujący. Tego rodzaju szkolenie zasługuje na poparcie ze strony różnych ośrodków badawczych i instytucji o działalności praktycznej, np. prowadzących eksploatację surowców skalnych.

Podczas trwania Szkoły podjęto decyzję o włączeniu się specjalistów z zakresu badania zjawisk krasowych i speleologii do zadań praktycznych (m.in. problemy adaptacji jaskiń i obiektów krasowych dla celów turystycznych oraz udział w prognozowaniu szkodliwego wpływu tych zjawisk w górnictwie i budownictwie wodnym) oraz ustalono program organizacyjny i merytoryczny dotyczący adaptacji turystycznej jaskini Niedźwiedziej w Kletnie oraz Masywu Szczelińca w Górach Stołowych. Podjęto ponadto decyzję o publikowaniu materiałów ze Szkoły w roczniku Uniwersytetu Śląskiego pod tytułem „Kras i Speleologia”, tom II.

Janina O t ę s k a - B u d z y n